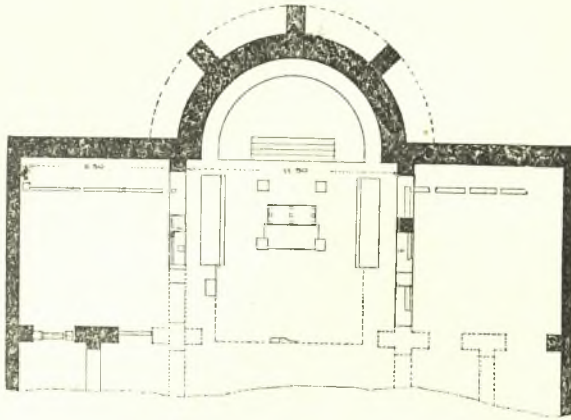

7. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

Ἐν Νικοπόλει ἐφέτος ἐνηργήθη ἡ ἐκκαθάρισις ὁλοκλήρου τοῦ ἱεροῦ βήματος καὶ τῶν ἐκατέρωθεν αὐτοῦ παστοφοριῶν, ἧτοι τὸ ἐγκάρσιον κλίτος τοῦ πέρυσιν ἀνευρεθέντος μεγάλου παλαιοχριστιανικοῦ ναοῦ· διὰ τὸν ἀκριβῆ δὲ τοῦ βήματος προσδιορισμὸν ἡ ἀνασκαφὴ ἐπεξετάθη καὶ εἰς ἐλάχιστον μέρος τοῦ κυρίως ναοῦ, ὡς δεικνύει ἡ συνημμένη κάτοψις (Εἰκ. 1). Ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης διεπιστώθη, ὅτι ἡ ἀνασκαπτομένη βασιλικὴ εἶνε πεντάκλιτος.

Λεπτομερέστερον τὰ ἀνευρεθέντα κατὰ τὰς ἐφετεινὰς ἀνασκαφὰς ἔχουσιν οὕτως: ἀπεκαλύφθη πρῶτον ὁλόκληρον τὸ συγκρότημα τῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἱεροῦ βήματος ἁγίας τραπέζης τοῦ ναοῦ μετὰ τῶν τεσσάρων βάσεων τοῦ ὑπεράνω αὐτῆς κιβωρίου καὶ τῆς πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης μαρμαρίνης βαθμίδος,

Εἰκ. 1. Τὸ ἀποκαλυφθὲν ἀνατολικὸν τμήμα τῆς βασιλικῆς Β Νικοπόλεως.

ἐνθα ἴστατο ὁ λειτουργός, ὡς παρατηρεῖται τοῦτο καὶ εἰς βωμοὺς τῆς ἀρχαιότητος (πλάξ προθύσεως). Δεύτερον προσδιωρίσθη τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῶν ἐκατέρωθεν τῆς ἁγίας τραπέζης θρόνων τῶν πρεσβυτέρων (4.10 X 1.20 μ.) καὶ τρίτον καθωρίσθη τὸ σχῆμα τῆς σολέας, ἣτις ἀνευρέθη μὲν ἀτυχῶς λίαν κατεστραμμένη διεσώθησαν ἐν τούτοις ἀφ' ἑνὸς μὲν ἴχνη τοῦ διαπέδου αὐτῆς κατὰ τὴν δυτικὴν καὶ βορείαν πλευρὰν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀνευρέθησαν δύο πεσίσκοι σολέας τετράγωνοι κατὰ τὰς βάσεις καὶ πολυγωνικοὶ ἄνω, δι' ὧν δύναται νὰ ἀποκατασταθῇ τὸ τετράγωνον αὐτῆς σχῆμα τὸ ἐκτεινόμενον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐκατέρωθεν πεσσῶν, τῶν χωρίζοντων τὸ βῆμα τοῦ κυρίως ναοῦ.

Οὕτω μετὰ τῶν πέρυσιν ἀνευρεθέντων λοιπῶν μερῶν, ἧτοι τοῦ ἐν τῇ ἀψίδι ὑπερυψωμένου κτιστοῦ μετὰ πέντε βαθμίδων βάρθρου τοῦ ἐπισκοπικοῦ

θρόνου καὶ τοῦ ἐκατέρωθεν τῆς ἁγίας τραπέζης συνθρόνου τῶν πρεσβυτέρων δύναται πλέον νὰ ἀναπαρασταθῇ ἀκριβῶς τὸ σχῆμα τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς μεγάλης ταύτης χριστιανικῆς βασιλικῆς τῆς Νικοπόλεως, περὶ τῆς σημασίας τοῦ ὁποίου θὰ πραγματευθῶμεν ἐν καιρῷ ἐν τῇ Ἐφημερίδι.

Πλὴν τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ ναοῦ ἐγένετο ἐφέτος καὶ ἡ τελεία ἐκκάθαρσις τῶν ἐκατέρωθεν αὐτοῦ διαμερισμάτων, τῶν καλουμένων παστοφοριῶν (ἐπεχόντων τὴν θέσιν τῆς Προθέσεως καὶ τοῦ Διακονικοῦ τῶν βυζαντινῶν ναῶν).

Διὰ τούτων σχηματίζεται τὸ εὐρύτατον ἐγκάρσιον κλίτος τοῦ ναοῦ, χωρίζονται δὲ τοῦ βήματος διὰ μαρμαρίνων πεσσῶν (ἀνὰ δύο ἐκατέρωθεν, ἕξ ὧν ὁ εἰς μόνον δεξιὰ ἀνευρέθη κατὰ χώραν) ἀποκλειομένων κατὰ τὰς βάσεις διὰ θωρακίων. Πεσσοὶ καὶ θωράκια, ἐπὶ στυλοβατῶν τοποθετημένα, ἔχουσι κατασκευασθῆ ἕξ ἀρχαίου ὕλικου, διὰ θωράκια δὲ μετεχειρίσθησαν φατνώματα ἀρχαίου κτίσματος, ἕξ ὧν πολλὰ τεμάχια ἀνευρέθησαν κατὰ τὰς ἀνασκαφάς.

Φατνώματα ἄρτια (μῆκ. 2.30 μ.) ἀνεφάνησαν καὶ παρὰ τοὺς ἐκατέρωθεν τῆς ἀψίδος τοίχους τοῦ ἐγκαρσίου κλίτους εἰς ἀπόστασιν 1.15 μ. τοποθετημένα, δι' ὧν σχηματίζονται διάδρομοι, οἵτινες εἶνε συνέχισις τῆς περὶ τὴν ἀψίδα ἀναφανείσης διόδου· τὰ φατνώματα ταῦτα δι' ἀναγλύφων κλιματίδων, πανοπλιῶν καὶ ἐρώτων κεκοσμημένα εἶνε καλῆς ἐκτελέσεως καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ὡς τὰ ἄριστα τοῦ εἴδους τούτου μεταξὺ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνευρεθέντων.

Τὰ παστοφόρια χωρίζονται τῶν πλαγίων κλιτῶν τοῦ κυρίως ναοῦ διὰ τῶν πεσσῶν, ἥτοι τῆς ἀρχῆς τῶν κιονοστοιχιῶν τῆς πεντακλίτου ταύτης χριστιανικῆς βασιλικῆς.

Κινητὰ εὐρήματα ἤλθον εἰς φῶς καὶ ἐφέτος πλεῖστα· ἀνευρέθησαν πρῶτον ἱκανὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, οἷον ἰωνικὰ κιονόκρανα, ἐπιθήματα, ἐπίκρανα παραστάδων, τμήμα γείσου μὲ ἄκανθαν καὶ ὕδροβια φύλλα, τμήματα ἐκ πλαισίου θυρῶν μετὰ γλυφῶν, κίονες παραθύρων, θωράκια μὲ ῥομβοειδεῖς διακοσμήσεις καὶ σταυροὺς καὶ δύο κορινθιάζοντα κιονόκρανα ἀνήκοντα πιθανῶς εἰς τοὺς κιονίσκους τῆς σολέας· πλὴν τούτων ἀνευρέθησαν καὶ μικρὰ ἀτυχῶς τμήματα ἐκ τῆς ψηφιδωτῆς διακοσμήσεως τῶν τοίχων, πλίνθοι μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΕΚΚΛ (ἡσίας) καὶ μέρος τοῦ κορμοῦ ἀρχαίου ἀγαλματίου, πιθανῶς Νίκης.

Ἡ συνέχισις τῆς ἀξιολογωτάτης ταύτης ἀνασκαφῆς θὰ φέρῃ εἰς φῶς ἕως τὸ μεγαλοπρεπέστατον χριστιανικὸν μνημεῖον τῆς Νικοπόλεως, ὅπερ δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ εἶνε αὐτὴ ἡ Μητρόπολις τῆς χριστιανικῆς πόλεως.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ, ΑΝΑΣΤ. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ